

In.
Teol.
Kaps.
Predikantförb.
[Härnösand]

J. A. Maathz

KRISTEN GEMENSKAP i 30 år

MINNEN OCH INTRYCK
FRÅN HÄRNÖSANDS PREDIKANTFÖRBUNDS
BILDANDE OCH DESS VERKSAMHET

PRIS 2 KR.

UPPSALA UNIVERSITETSBIBLIOTEK

16000

002815534

KRISTEN
GEMENSKAP
i 30 år

ÅSTRÖMS BOKTRYCKERI
Härnösand 1952

Minnen och intryck
från Härnösands Predikantförbunds
bildande och dess verksamhet

Nedtecknade av

J. ALFR. MAATHZ

En blick tillbaka

Det andliga livet behöver liksom allt annat levande någon form i vilket det kan verka och utvecklas.

De kyrkliga och frikyrkliga formerna för religiös verksamhet har många gemensamma anknytningspunkter och utan tvekan sammanfaller syftet med bägges arbete framför allt i att föra människor från syndens makt och in i gemenskapen med Gud. Kristendomens stora allt omspännande kärleksbud anger bara en gräns mellan människor och denna gräns skiljer dem i två läger, vilka benämns syndare och rättfärdiga, andligt döda och andligt levande, opånyttfödda eller pånyttfödda.

Hur enkelt och naturligt det än synes vara att människor av samma tro på Herren Jesus Kristus som frälsare och förlössare borde förstå varandra, älska varandra och höra samman i ett enda brödraskap, förhåller det sig dock helt annorlunda. Dogmatiska och organisatoriska ståndpunkter har åtskilt vad som rätteligen hör ihop.

En blick tillbaka på de historiska förhållandena bland Kristi bekännare är tillräcklig för att förstå varför splittring och uppsplätning i olika trossamfund växt fram. Vad som skedde i större sammanhang i detta hänseende och omfattade hela vårt land hade sin grund och sitt utgångsläge i enskilda kommuner och samhällen, ja i individerna. Städerna voro i detta avseende icke heller några undantag.

De särmeningar, som varje samfund kämpade för, blev i stridens hetta dyrbarare och heligare än broderskapet. Ofördragsamhet och ett köttsligt dömande saknades inte, vilket gav djupa och svidande sår i sinnena.

Den stora massan människor, som icke anslutit sig till något samfund, intog en viss bestämd hållning och ställde sig på kyrkans eller de frikyrkligas sida.

En gammal kvinna — Johanna Sundholm — berättade att då hon och några andra troende samlades till bönestunder och nattvardsfirande här i Härnösand, blevo de utsatta för stenkastning vid många tillfällen. För att skydda sig måste de krypa i mörkret efter husväggarna. Ofördragsamhet med olika tänkande har alltid funnits och inte minst bland religiöst folk.

Den första brytningstiden i samfundens historia följdes av en tid, vars anletsdrag voro mildare men bar djupa tecken på misstänksamhet eller i bästa fall en något överlägsen likgiltighet mot övriga samfund. En mindre aktningvärd konkurrens om medlemmar kännetecknade den tiden. Man hade svårt att glädjas över grannens framgång och bortsåg ifrån att varje människa, som blev frälst, var en vinst för Guds rike.

Härnösand har av ålder intagit en stark och förnämlig ställning i kyrkligt hänseende. De många samverkande orsakerna därtill skall jag förbigå. Det skulle föra alldeles för långt från uppgiften, att i korthet teckna något av Härnösands Predikantförbunds historia.

De frikyrkliga samfunden i staden voro både ekonomiskt och numerärt svaga för ett trettiotal år tillbaka. I varje fall svagare än de äro nu. Därtill kom den redan antydda inre splittringen och det kortsynta misstroendet mot varandra. Mera välvilligt bedömt kan man säga, att dessa människor voro synnerligen utpräglade individualister. Ätminstone de äldre av dem, som voro banbrytare. Dessa hade kämpat och lidit och försakat för sin åskådning. Deras tro på Kristus var icke blott en försanthållande tro utan en genom pånyttfödelsen mottagen gåva från Gud, som skapat om hela deras livsåskådning. För sin dogmatiska särart syntes alla ha funnit stöd i den Heliga Skrift och envar höll hårt fast vid sin övertygelse.

Härnösands Predikantförbund bildas

Vid den tid Predikantförbundet bildades, år 1922, var predikant Vilhelm Lindberg anställd i Lutherska missionsföreningen. Utom tjänsten i Lutherska Bönhuset i Härnösand reste han och predikade i omkringliggande lutherska föreningar. Ofta

syntes han, som en seminarist uttryckte det vid avskedsfesten: "Kinka genom stan på sin resväska och sin päls." Han bodde i egen gård i närheten av vattentornet. Vilhelm Lindberg var vid den tiden en helt ung man, som nyss hade bildat familj. Känslan av främlingskap och isolering gentemot övriga andliga förkunnare i staden kom honom att ta initiativet att inbjuda dem till sitt hem för att vinna kontakt med dem och bilda ett predikantförbund.

På tal om detta yttrade Lindberg en gång, att han inte kände vare sig de andra predikanterna eller officerarna i Frälsningsarmén så personligt att de hälsade då de möttes på gatan. "Jag såg ofta missionspredikanten, men trodde att han var grosshandlare eller en sörländsk godsägare", sade han.

Även stiftets biskop och stadens präster inbjöds till detta möte, men varken biskop Lönegren eller någon av prästerna infann sig.

Domprosten P. Söderlind yttrade därom, "att det var bäst att var och en kokade i sin egen gryta" och därvid blev det några år framåt.

De för saken intresserade samlades i Vilhelm Lindbergs hem och enades om att bilda ett Predikantförbund. Huvudsyftet med detta förbund var för det första att bryta isoleringen, för det andra att gemensamt granska och utreda kommande söndags predikotext och för det tredje att vid därför lämpliga tider anordna gemensamma möten.

Utom predikant Vilh. Lindberg voro pastor Reinhold Lindqvist, Sv. Missionsförbundet, pastor Arthur Nilsson, Metodistkyrkan, pastor Anian Hallberg, Baptistsamfundet, brigadör Joh. Larsson, Frälsningsarmén och kaptan Karl Gustafsson, Sv. Frälsningsarmén samlade.

En interimstyrelse valdes, som skulle utarbeta stadgeförlag. Vilhelm Lindberg blev sammankallanda ledamot i denna styrelse och vid ett senare möte antogs stadgar. Dessa voro kortfattade och enkla. Predikantförbundet skulle icke bli ett penningförvaltande förbund och inga medlemsavgifter stipulerades.

Kassaförvaltare och revisorer måste dock väljas, ty verksamheten kunde inte bedrivas utan gemensam kassa.

I dessa äldsta stadgar infördes en paragraf om att endast i staden boende och verksamma andliga ledare kunde vinna in-

träde. På grund av denna paragraf begärde predikant Einar Byström i Lutherska föreningen utträde ur Predikantförbundet. Sin begäran motiverade han med den nämnda paragrafen. Följden blev att paragrafen ändrades och Byström övertalades att stå kvar i Predikantförbundet.

Nya vindar börja blåsa

Genom Predikantförbundet blev gemenskapen levande mellan medlemmarna och den ömsesidiga uppskattningen och förståelsen växte snabbt. De korta, men mycket värdefulla och uppskattade sammankomsterna höllos varje tisdag förmiddag. Samlingen skedde i något av medlemmarnas hem. Någon bestämd ordning att inbjuda fanns icke, men inbjudare saknades aldrig. Textutredningen däremot ålades medlemmarna enligt deras namn i bokstavsordning. Dock hände det vid några tillfällen, att de yngsta och minst erfarna kände sig osäkra att gå i land med uppgiften, varför de undanbad sig uppdraget och någon därefter i ordningsföljd fick rycka in att leda textutredningen.

Efter sång hälsade mötets värd välkommen samt läste något lämpligt bibelord och ledde i bön. Efter denna inledning serverades kaffe, som intogs under glatt och livligt samtal. Dessa samtal blevo särskilt betydelsefulla, ty därunder utbyttes erfarenheter och intryck från det andliga arbetet i staden, vilket berikade gemenskapen och samhörigheten. Textutredningen, som följde, gav inte sällan uppslag till ett givande och värdefullt samtal om textinnehållet. Samvaron avslutades med sång och en bönestund då samtliga böjde sina knän. Dessa bönestunder voro en levande inspirationskälla och stärkte den andliga samhörigheten på ett förnimbart sätt.

Samfund vid sidan om

Vid tiden för Predikantförbundets bildande hade pingstvännerna ännu ingen ordnad verksamhet. En liten grupp pingstvännar hade slutit sig samman och mottog besök av

resepredikanter. Vid dessa tillfällen hyrde de godtemplarnas lokal, Frideborg, eller någon annan tillgänglig lokal.

En kort tid anställde pingstvännerna en predikant, som tidigare rest inom Missionsförbundets församlingar men övergått till pingstvännerna.

Vissa, både moraliska och ekonomiska svårigheter, uppstod ganska snart och mannen fick resa hem till sitt torp. Han ägde ett torp i nordöstra Ångermanland och där på torpet arbetade hans hustru. Barnen voro små vid den tiden.

Det har berättats, att en av pingstvännernas mest framstående och uppoffrande medlemmar sade upp sin lägenhet och skickade hem sin unga fru till hennes föräldrahem en tid. Själv bodde han hyresfritt under den tiden på vinden i för rummet till ett växthus. Denna försakelse underkastade han sig för att spara pengar och med dessa betala pingstförsamlingens skulder. Det var en aktningvärd gärning, som säkerligen ytterst få skulle underkastat sig frivilligt.

Pingstvännerna blev som får utan herde en tid och sökte sin uppbyggelse hos de andra samfundet. Några begärde till och med inträde i församlingarna. Men det visade sig, att så snart pingstvännerna på nytt fått igång egen verksamhet och mera ordnade förhållanden flyttade samtliga tillbaka dit. Därvid hände det också, att andra församlingsmedlemmar begärde utträde och följde dem till pingstförsamlingen.

Sedan pingstförsamlingen fått egen predikant, inbjöd Predikantförbundet honom till medlem, men intill denna dag har denna inbjudan varit förgäves. Den första tidens bestämda avslag på inbjudan till gemenskap har under den senare tiden förändrats till ett mera försynt avståndstagande.

Upe på "Lägret" fanns på 1920—30-talet ett hus, som rymde en lokal vid namn "Concordia". Ägaren till denna sal är för nedskrivaren obekant, men i denna lokal hyrde flera husvilliga sammanslutningar.

Där kunde man få höra Efraim's budbärare, Jehovas vittnen och framför allt De sista dagarnas helige lägga ut texten. De sist nämnda voro synnerligen aggressiva vid den tiden. Två av deras missionärer var stationerade här i staden. En gång mitt i vintern märkte en lärarefamilj en morgon att deras hembiträde hade en hel del våta kläder upphängda för torkning. Frun blev nyfiken, och frågade hur det förhöll sig.

Då berättade flickan, att hon blivit döpt av en mormonmissionär dagen förut. "Var skedde det?" frågade frun. "Det skedde i sjön" svarade flickan.

De hade sågat upp en vak i isen och döpt henne genom nedsänkning. Någon fysisk skada led hon inte av detta något svala dop.

Adventisterna voro också märkbart verksamma vid den tiden. Deras starka stödjelare var en änkefru Våhlstrand. Så länge mannen levde skötte de en liten affär, men efter makens död öppnade hon ett skönhetsinstitut där massage och annan behandling gavs. I hennes hem hölls de flesta av adventisternas sammankomster. Församlingen var liten men arbetade energiskt och vann en och annan ny medlem. Varje söndag förmiddag, då folket gick till gudstjänst, var luften fylld av doften från välluktande karamellkryddor vid Westerlunds karamellfabrik på Brunsshusgatan. En man, som var rättrogen adventist arbetade på fabriken och han hade firat sin sabbat på lördagen. På söndagen kokade han karameller och för detta sitt söndagsarbete blev han kallad "Var åttonde dag", något annat namn hörde man aldrig på honom.

En annan trosgrupp fanns också. Ledaren för denna grupp var en lärare vid Allmänna läroverket. Han samlade en liten utvald skara omkring sig i Frideborg och undervisade dem om själavandringen och livet i astralkroppen samt återfödelsens mysterium. Han var teosof. Undertecknad hade tillfälle att delta i sammankomsterna någon gång och fick då blicka in bakom förslöret till den osynliga världen med alla dess olika tidsgrader och eteriska våningar.

Denna grupp dog ut i och med att ledaren flyttade från staden.

Predikantförbundet gjorde inga försök att till medlemskap inbjuda alla dessa sistnämnda sammanslutningar av lätt förståeliga skäl.

Broderskärleken i vågskålen

Anledningar till söndring inom Predikantförbundet saknades icke. Var och en kämpade och bad i sin stad för framgång och själars frälsning. Andliga väckelsevindar blåste ock-

så fram och många överlämnade sig åt Gud. Då icke detta skedde inom avrje samfund, blev det oro i lägret.

"Varför sker det inte i vår församling, då det sker så märkliga ting hos den och den." En rannsakens ande gjorde sig förnimbar, men den besmittades inte så sällan av avund. Det kostade stor självövervinnelse att av hjärtat tacka Gud för andras framgång under det bänkarna voro betänkligt glest besatta i den egna lokalen. Under sådana tider sattes broderskärleken på hårda prov. Mindre riskfyllt var det icke heller för sammanhållningen och den inbördes uppskattningen vid tillfällen då någon medlem av dogmatiska eller andra skäl övergick från ett samfund till ett annat. Vid ett sådant kritiskt skede var det endast två kvinnliga officerare i Svenska Frälsningsarmén och missionsförsamlingens pastor, som höll samman och träffades till bibelstudium och bön. Krisen var så pass allvarlig, att ingen av de övriga medlemmarna återkom till Predikantförbundets möten under sin vistelse i Härnösand.

Nya män trädde dock rätt snart in i deras ställe efter de förras avflyttning och därmed blomstrade Predikantförbundet åter upp med fulltalig medlemsskara.

I stort sett var sammanhållningen mönstergill och skänkte stor välsignelse. Var och en försökte att bidra till den gemensamma trevnaden på bästa sätt.

Några av de första medlemmarna

En av de första medlemmarna i förbundet var pastor Josef Johansson i baptistförsamlingen. Han framstår för minnet som en glad och jovialisk broder. Hans företrädare, Anian Hallberg, var möjligen med då Predikantförbundet bildades, men strax därefter kom pastor Johansson. Sent komma de, som hörde honom, att glömma hans måleriska bilder och träffande liknelser och slutledningar.

En gång då han predikade vid ett gemensamt möte skildrade han en syndares känsla då denne är i nöd för sin synd och känner fruktan för att nalkas Gud. Han berättade vid detta tillfälle, hur han hade känt det, då han satt i en tandläkares

väntrum och tänkte på vad han skulle genomlida innan den ömma tanden var utdragen och hålen borrade i de skadade tänderna. I sin realistiska skildring fick han åhörarna att ömsom le och ömsom svettas, då de kände det kalla stålet på de ömma punkterna och ilningen skar genom hela deras varelse.

Hans fru var också högt värderad av medlemmarna i Predikantförbundet. Hennes hobby var att laga god mat och vid Predikantförbundets årsmöten erbjöd hon sig att ordna en rejäl festmåltid. Dessa årsfester upphörde då familjen Johansson flyttade, ty ingen av de övriga medlemmarnas fruar ville åtaga sig det stora besvär, som följde med en sådan fest. Vid dessa årsfester var fru Johansson i sitt rätta element. Makarna Johansson flyttade sedermera till Amerika och bosatte sig där.

Inom metodistförsamlingen verkade vid den tiden pastor Arthur Nilsson. Det var nog en av metodistförsamlingens framgångsrikaste perioder. Pastor Nilsson var ung, glad och öppen. Han hade lätt för att vinna vänner både bland unga och gamla. Inte bara hans egna medlemmar uppskattade honom, utan långt utanför den kretsen sträckte sig hans inflytande och andra fria församlingars medlemmar hörde honom gärna. Han flyttade från Härnösand år 1924. Ett stort tomrum lämnade han efter sig i brödrakretsen.

Brytningen mellan Frälsningsarmén och Svenska Frälsningsarmén låg inte särdeles långt tillbaka vid den tiden och såren å ömse sidor från den striden hade inte läkt. Det var därför ganska förståeligt om officerarna från de bägge kårerna voro reserverade mot varandra i det gemensamma framträdandet. Dock kan sägas att det var endast i något enstaka fall det gick så långt att märkbara svårigheter uppstod. Vid ett större alliansmöte hände det, att den ena kårens ledare nekade att uppträda och tala om den andra kårens ledare och soldater skulle få deltaga. Detta måste naturligtvis skrivas på denne ledares individuella hållning, ty det hände bara en gång. Sedan ordföranden i förbundet haft ett långt och ingående samtal med officeren i fråga, deltog han i mötet, även om det skedde med en viss tvekan.

Under de första åren valdes kassören bland Svenska Frälsningsarméns officerare och sekreteraren bland metodistförsamlingens pastorer.

Trots några små misshälligheter växte förtroendet för varandras ärliga uppsåt och vilja att gemensamt föra Guds verk framåt i vår stad. Hjärtligheten och broderligheten i detta arbete tog man inte miste på. Den enes framgång och seger blev även den andres och den enes svårigheter och nederlag blev ett lidande för alla. Då en lem led, ledo alla lemmarna med och då en lem ärades, glädde sig de andra.

Skuggor och dagar

Predikantförbundets framträdande vid större högtider och under Evangeliska Alliansens bönevecka och i andra sammanhang, till exempel då det gällde att ordna kurser för söndagskollärare, väckte intresse och det började ingå i härnösandsbornas medvetande, att alla de fria samfundet voro vänner och hörde ihop. Redan det att den allmänna meningen ändrades både bland församlingsmedlemmarna och de utomstående var av stor betydelse. Tidigare var det inte ovanligt att möta grava och berättigade anklagelser mot församlingar och kårer för deras bristande sammanhållning. Liksom luften uppvärms och kylan försvinner, då solen går upp och ingen vet vart kylan och mörkret tar vägen, skedde det här. Det gamla grollet och vad därtill hörde försvann och en klarare och renare atmosfär gjorde sig gällande.

Det goda samarbetet fortsatte ostört åren framåt. De pastorer som bildat Predikantförbundet flyttade och andra kom i deras ställe. Predikant Vilhelm Lindberg, som var initiativtagaren till sammanslutningen, flyttade redan år 1923. Den vid den tiden nyss inflyttade pastorn i missionsförsamlingen, J. Alfr. Maathz, blev vald till ordförande i Predikantförbundet efter predikant Lindberg. Maathz hade tidigare varit sjömansmissionär i Stugsund och tillhört Söderhamns predikantförbund. Därifrån förde han med sig många goda och värdefulla intryck och tog med glädje säte och stamma i Härnösands predikantförbund. Ehuru Predikantförbundet arbetat några månader då han blev medlem, märkte han att fullt samförstånd saknades mellan medlemmarna. Han kände det som en ofrånkomlig uppgift att få ett öppnare och renare förhål-

lande inom förbundet. Vissa perioder syntes målet uppnått, men händelserna gick i böljegang och det såg rätt hotfullt ut ibland. Den svåraste krisen genomlevde förbundet vid den tid, som förut nämnts, då metodistförsamlingens och baptistförsamlingens ledare drabbade samman om en medlem, som först flyttade från metodistförsamlingen till baptistförsamlingen och efter några få månader flyttade tillbaka till metodistförsamlingen. Vid samma tid var intresset ganska svalt för gemensamt arbete både från Frälsningsarméns ledare och Lutherska missionsföreningens ledare. Missionsförsamlingens pastor och de två kvinnliga officerarna i Svenska Frälsningsarmén höllo dock samman och fortsatte att besöka varandra till bibelstudium och bön.

Under åren 1920—23 genomlevde missionsförsamlingen en allvarlig inre kris. En schism uppstod omkring den 1923 avflyttade ledaren. Denna schism höll på att få ödesdigra följder. Medlemsantalet nådde inte upp till fullt ett hundra, och samhörigheten hade brustit. En del medlemmar slöt upp omkring pastorn och andra sökte sin andliga spis i Domkyrkan, Immanuelskyrkan och Baptistkyrkan. Den nye ledaren fann en söndrad skara, som han liknade vid spillrorna efter ett skeppsbrott. Med kännedom om hur läget varit och fortfarande var i församlingen sade en äldre originell pastor i Hälsingland: "Men Maathz, ska du fara till detta förbannade Härnösand."

Den allmänna meningen var att missionsförsamlingens medlemmar ville vara förnämre än de övriga frikyrkliga i staden och att de i regel voro förmögna människor. Varifrån denna åsikt kommit är svårt att säga. Visserligen uppträdde de manliga medlemmarna, åtminstone de äldre, i bonjour och hög hatt, då nattvardsgudstjänst firades en gång i månaden, men detta skedde med aktning för den heliga måltiden och icke av högfärd.

De äldre damerna i församlingen lät den nytillträdande pastorn förstå att han borde uppträda i bonjour och vit rosett varje söndagsförmiddag, vilket han också gjorde för att inte sära deras känslor.

Med en sådan blick för det högtidliga kunde man vänta att kyrkorummet också skulle vara i ett tilltalande och värdigt skick. Så var dock icke förhållandet.

Strax efter nyår 1924 bröt en allvarlig och rannsakande väckelse fram, först inom församlingen, varvid gamla synder bekändes och blevo förlåtna, och sedan utåt så att vid långfredagens gudstjänst det året närmare 50-talet nya medlemmar upptogs till församlingsgemenskap. Väckelsens ande vilade allt framgent över församlingen och medlemsantalet ökade. Snart nog rymde inte kyrksalen medlemmarna vid nattvardsgudstjänsterna, varför en del måste ta plats uppe på läktaren. Detta förhållande och andra samverkande orsaker blev anledningen till att gamla Betania byggdes om, utvidgades och moderniserades år 1928.

Året därefter började också baptistförsamlingen bygga om sitt Elim. Det berättas, att då Elim var nybyggt och skulle invigas kom en bonde från Säbrå till invigningshögtiden, och då han trädde in genom dörren stannade han och såg sig häpen omkring, därvid han högt yttrade: "Hm, nu har dom byggt i otro." Efter ombyggnaden 1929 fick baptistförsamlingen en ändamålsenlig och trivsamt kyrka.

Tempelbyggare

Ehuru det för vid sidan om ämnet bör några andra frikyrkolokaler omnämnas.

Saknad av gudstjänstrum att samlas i är ett svårt hinder i den andliga verksamheten. Under de senaste krigsåren fingo de flesta frikyrkoförsamlingarna erfara vad det vill säga att vara husvill. Sedan de utomkyrkliga sammanslutningarna en gång bildats, blev det därför en av de första åtgärderna att skaffa tak över huvudet. Salar i privata bostäder hyrdes för kortare perioder och vid större högtider utnyttjades magasinbyggnader och liknande lokaler. Så skedde då lektor P. P. Waldenström kallats att predika i Härnösand efter sitt utträde ur statskyrkan. Domkyrkan var stängd för honom och någon annan rymlig lokal stod inte att uppbringa. Då upplät en av stadens grosshandlare sitt stora varumagasin nere vid kajen. Där fejades och städades, provisoriska bänkar snickrades och väggarna pryddes med löv, ty det var sommar. Den lilla skaran "waldenströmare", som de kallades allmänt den

tiden, gick i intensiv spänning inför detta arrangemang. Deras förväntningar blevo dock överträffade. Skaror av människor samlades vid detta tillfälle från när och fjärran för att höra den omstridde lektorn.

I Härnösand levde och verkade vid den tiden en driftig och gudfruktig affärsman vid namn Carl Modig. Han kom till Härnösand i unga år som gårdfariehandlare med sin ränsel och två tomma händer. I sitt andra äktenskap förmäldes han med en prästdotter, (Vendla Amnéus), som från sin tidiga ungdom var en levande kristen.

Vid sidan av sin affärsverksamhet inriktade han sig på att bygga frikyrkolokaler. Det har sagts, ehuru det inte är bekräftat, att han var delaktig i arbetet då Lutherska bönhuset byggdes. Däremot är det fastslaget att han byggde "gamla frälsningsarmén" uppe på Rotudden, vilket hus numera är ändrat till bostadshus.

Immanuelskyrkan är också hans verk. På slutningen vid Storgatan, där nu Immanuelskyrkan reser sig, bodde en gammal gudfruktig skomakare i sin lilla stuga. Den mannen hade en natt en underbar dröm. Han såg i drömmen sin egen lilla stuga flyttas undan och ge rum för en tempelbyggnad, som snabbt restes på platsen. Denna dröm berättade han för bland andra grosshandlare Carl Modig. En tid därefter led en tegellastad skuta skeppsbrott vid Häggdångerskusten. Det något sjöskadade teglet såldes och Modig köpte hela lasten för överkomligt pris. Nu hade han sin plan klar. Platsen för en kyrka var anvisad av Gud själv i skomakarens dröm och teglet kom på sällsam väg till honom. Tomtområdet inköptes. Skomakarens stuga revs och kyrkan byggdes. Den invigdes år 1891.

Från början var kyrkan avsedd för missionsförsamlingen, men ägdes av C. Modig. Missionsförsamlingen var hyresgäst med ett litet insatt kapital på ett par tusen kronor.

Vissa omständigheter stötte till, vilka förorsakade att missionsförsamlingen efter några få år byggde "Betania" vid Brunnsbusgatan och lämnade Immanuelskyrkan.

Frälsningsarmén blev hyresgäst i Immanuelskyrkan någon tid tills den köptes av några få metodister, som slutit sig samman till en församling. Kyrkan ägdes år 1913 av en enskild person och såldes för den synnerligen blygsamma summan av

tjugofemtusen kronor. En kvinna berättade, att då Immanuelskyrkan såldes till metodisterna blev hon kvar bland lösoret. Hon blev alltså metodist.

Ovisst är om icke grosshandlare C. Modig också byggt Svenska Frälsningsarméns lokal. Han var en ivrig tempelbyggare den mannen.

Ekonomi och verksamhet

En blick i Predikantförbundets räkenskaper visar att den gemensamma verksamheten tog god fart redan år 1923. I mars månad 1922 ägde förbundet i sin kassa 1 krona och 40 öre. Samma tid år 1923 kunde kassören redovisa en inkomst vid ett alliansmöte i Lutherska bönhuset på kronor 53:96.

Medlemmarna i förbundet enades om att under oktober månad 1923 ordna en kurs för söndagsskollärare. Metodistpastor Hj. Strömberg från Stockholm var vid den tiden ansedd som en av de främsta förmågorna på detta område och han kallades att undervisa vid kursen. För att alla skulle känna sig delaktiga i ansvaret för kursen bestämdes att varje lokal skulle användas.

Kursen öppnades på Frälsningsarmén den 9 oktober. Efter enskilda lektioner med söndagsskollärarna hölls offentliga möten på kvällarna. Den 10 var kursen förlagd till Svenska Frälsningsarmén, den 11 i Betania, den 12 i Elim, den 13 i Lutherska bönhuset och den 14 avslutades kursen i Immanuelskyrkan.

Femhundra program trycktes för söndagsskolveckan och såldes. Därjämte trycktes särskilda affischer och annonser infördes i tidningarna.

Detta gemensamma framträdande väckte livligt intresse i staden och sammankomsterna voro väl besökta. Kollekter och andra inkomster steg till omkring 180 kronor och räckte mer än väl till omkostnaderna. Dåvarande kassören, kapten R. Gustafsson i Svenska Frälsningsarmén, redovisade en sparbanksbok med insatta kronor 54:16 vid årsmötet, ändock Predikantförbundet hade kostat på sig ett samkväm vid söndagsskolkursen för kronor 52:58.

I detta första års räkenskaper är både Mejeriföreningen, Slakteribolaget, brödbutiker och speceriaffärer representerade och man kunde frestas tro att Predikantförbundet ägnade sig allvarligt åt bordets njutningar. Detta var dock inte verkliga förhållandet, ty det hände endast en gång om året, att medlemmarna samlades för att njuta av ett med mat rikt dukat bord.

”Sången ädla känslor föder”

Den lyckade och allmänt uppskattade söndagsskolveckan uppmuntrade till flera gemensamma framträdanden. Ett förhållande kändes från början av de gemensamma mötena besvärande och det var brist på en gemensam sångbok.

Predikantförbundet beslöt därför att giva ut ett litet sånghäfte med några sånger ur alla samfundens sångsamlingar. Ordföranden och ett par andra fick i uppdrag att verkställa det viktiga företaget. Vid nyår 1924 låg sånghäftet färdigt. Det innehöll ett sextiotal av vid den tiden mest kända och sjungna sånger. Danielssons tryckeri tryckte, häftade och skar 1.200 sånghäften för 150 kronor, det vill säga 12½ öre stycket. Försäljningspriset sattes till 25 öre stycket och ganska snart var halva upplagan utsåld. Därmed var sångboksfrågan löst för en längre tid framåt.

Ekumenik i ord och gärning

Ett par större offentliga möten anordnades under år 1924. Talare vid dessa möten voro predikant Georg Köhlmark, tillhörande DUF och pastor E. Axelsson från Metodistkyrkan, båda från avlägsna orter.

Den kassabehållning, som uppstod, delades vid årsmötena mellan samfunden. Beloppen på varje del blev ganska små. År 1925 blev varje del 12 kronor och under åren 1926—1936 rörde sig beloppen mellan 15 och 20 kronor pr år.

Predikantförbundets uppgift var icke att samla pengar utan att gemensamt verka för evangelii seger bland människorna.

Någon fiendskap eller organiserat motstånd från de oomvändas läger märktes icke. Den stora faran var då liksom den alltid varit, att människorna sjönk ned i andlig slöhet och likgiltigt gick alla kyrkor förbi. Med blicken riktad på detta förhållande försöktes flera olika mötesformer och möteslokaler.

Predikantförbundet begärde att få hålla ett möte i Folkets hus år 1925, vilket välvilligt öppnades. Det visade sig dock att den vanliga folketshuspubliken lyste med sin frånvaro så nära som på två personer, som tagit plats på läktaren. Samma år annonserades ett ”protestmöte” i Immanuelskyrkan. Udden riktades mot krogen och ölserveringarna i staden. Krögare och ölhandlare aktade sig noggsamt att komma dit, men en hel del annat folk deltog i sammankomsten.

På förslag av ordföranden beslöt förbundet att anordna ett stort upplagt evangeliskt möte på Kronholmstorget den 1 maj 1925. Liksom de organiserade arbetarna den 1 maj sluter upp omkring sina ideal och framför sina krav, ville de kristna rikta människornas tankar på ännu högre mål. Den första 1 maj-demonstrationen blev något av en fullträff i propagandahänseende och vad tillslutningen beträffade. Mötet på Kronholmstorget samlade omkring 1500 deltagare och från torget ställdes färden i ordnade led under sång och fladdrande fanor till Immanuelskyrkan, där fortsättning följde. Meningen var att ordna parallellmöten i Missionskyrkan och Lutherska bönhuset, men detta lyckades icke. Till huvudtalare hade överste Kaleb Svensson kallats.

Åren därefter anordnades liknande 1 maj-demonstrationer och röntte ett storartat intresse. Trottoarerna voro fullpackade av åskådare, då demonstranterna marscherade från Kronholmen till Immanuelskyrkan. Frälsningsarmén ledde i téten med sin hornmusik och sången ljöd taktfast och jublande från hundratal lyckliga deltagare.

Vid 1 majmötet 1926 predikade kommandör J. Ögrim från Frälsningsarmén.

Den första upplagan allianssånger var slutsåld i början av år 1927. Det året trycktes en andra upplaga om 2.000 exemplar. Därmed blev behovet av sånghäften väl fyllt, men kas-

san blev tom. Genom en annons i Svenska Morgonbladet bjöd förbundet ut de sånghäften, som kunde undvaras. Någon livligare efterfrågan rönste de inte, men åtskilliga hundratal såldes till ett pris av 15 öre stycket.

En väckelsekampanj i alliansens tecken

Den tidigare nämnda krisen inom Predikantförbundet började år 1927 och fortsatte ett par år framåt. I mars 1929 kom dock verksamheten i gång på nytt. Då hölls ett alliansmöte i vilket de flesta samfunden deltog.

Under november månad 1930 firades den kristna söndags-skolans 150-årsjubileum. Denna högtid hölls i Missionskyrkan, som vid den tiden var nyrestaurerad. De två följande åren 1931—32 fortlöpte med ordinarie enskilda sammankomster inom Predikantförbundet. Större offentliga möten förekom knappast.

Däremot blev år 1933 ett år i alliansens tecken. Ätminstone första delen av året från trettondagen till in i maj.

Riksevangelist Paul Edman hade kallats till Missionsförsamlingen att predika någon månad under vintern. Han var upptagen i en framgångsrik väckelse i Rättvik och dröjde att komma. Under väntetiden påbörjades en serie alliansmöten, som fortsatte utan uppehåll i sju veckor. Församlingarnas egna pastorer predikade och en stor skara ungdom från de medverkande församlingarna spelade och sjöng. En rannsokande och väckande ande var starkt förnimbar och rätt många lämnade sig åt Gud under dessa möten. Efter en veckas uppehåll kom Paul Edman och mötesserien fortsatte nästan oavbrutet ytterligare sju veckor. De första mötena ambulerade från den ena lokalen till den andra men ganska snart bestämdes att Immanuelskyrkan skulle bli möteslokal i fortsättningen. Över altarrunden uppfördes en stor och hög estrad för talare och sångare. Sångarskaran räknade över femtiotalet och behövde gott utrymme med sina instrument. Kyrkan var överfull av folk kväll efter kväll och i lilla salen kom många till avgörelse under bön och förbön.

Såsom alltid i en folkrörelse smög sig också en del mindre tilltalande element in. Edman sökte upp några, som brukade vandra landsvägarna fram och leva på tiggeri och snatteri. Det var flera unga män av den kategorien han ägnade sig åt. Dessa voro allt för villiga att böja sina knän och låta honom bedja för sig, ty sedan detta hade skett åtog han sig det ekonomiska ansvaret för dem. Det är orätt att säga att *han* åtog sig det ansvaret. Det var andra som fick sig det ålagt. Han tog upp extra kollektorer åt dem till mat och husrum, till nya kläder och biblar och för att betala deras skulder, där de bodde. Han nödgade de troende att öppna sina hem för dem och låta dem få mat och behandla dem som familjemedlemmar. Allt detta väckte naturligtvis berättigad uppmärksamhet. De unga vagabonderna kallade på sina kamrater och förde dem in i lilla salen för att "frälsas" och sedan få njuta av all godhet i läsarnas krets. Skaran ökade avsevärt efter hand och det blev betungande att föda och kläda hela hopen vecka efter vecka. Särskilt kan nämnas om ett par änkor, som med gott hjärta delade sina små smulor åt ett par vardera av dessa unga, friska och starka men arbetsovilliga män. Då våren kom begärde ankorna att de skulle hjälpa dem kratta och sopa gårdsplanen men då försvann de och höll sig undan. Att de, som stod ansvariga i ledningen, led djupa kval inför detta skådespel, kan ingen förtänka dem.

Samtidigt med att Edman reste från staden försvann också de unga männen utom ett par, som kom till Vårholma, där missionsförsamlingen hade sitt sommarläger.

På lägret kastade de den religiösa masken och uppträdde ohöljt i sin ogudaktighet och blev en orsak till mycken förtret under lägerveckorna.

Det hjärtliga och broderliga förhållandet mellan samfunden, som mödosamt byggts upp under några år stod i verklig fara att ta obotlig skada efter denna mötesserie. Orsakerna vill vi lämna oberörda i denna skildring. Församlingarna mottog några nya medlemmar var och en, men innan årets slut hade de flesta av dem lämnat församlingarna av olika bevekelsegrunder.

År 1934 blev därför ett, ur den gemensamma verksamhetens synpunkt, svagt år. Predikantförbundet levde och höll sina enskilda möten, men utåt gjordes synnerligen litet.

Löftesrikare tider

Med år 1935 började en löftesrikare tid för Predikantförbundet.

Den 11—12 januari 1932 hölls en kristen samförstånds-konferens i Sigtuna. Där samlades både kyrkliga och frikyrkliga för att förbrödras och planlägga om ett intimare samarbete. Dåvarande pastorn i Domkyrkoförsamlingen i Härnösand, Paul Silén, deltog i denna konferens, och då han återkom därifrån framförde han hälsningar från det ekumeniska mötet till Predikantförbundet och begärde samtidigt att få inträda som medlem i Predikantförbundet. Han hälsades välkommen den 9 februari, då möte hölls på Frälsningsarmén.

Pastor Siléns inträde i Predikantförbundet väckte både aktning och beundran inom frikyrkliga kretsar. Ingen av hans överordnade, vare sig biskop Lönegren eller domprost Söderlind, hade visat det minsta spår av intresse för ekumeniskt arbete i Härnösand. Efter sin avflyttning från Härnösand har Silén sagt: "Samvaron i Härnösands predikantförbund står för mig som ett mycket ljust minne, präglad som den var av en förtroendefull känsla av gemenskap i det väsentliga och sammanhållning omkring de nödvändiga." Hans hem mottog Predikantförbundet, då turen kom, och mottagandet var mycket hjärtligt. I och med detta var förbindelsen med prästerskapet öppnad och tre år senare, då den nyutnämnde biskopen, Torsten Bohlin, kom till staden, började ett rikt befruktande samarbete mellan kyrkan och de frikyrkliga.

Biskop Torsten Bohlin tillträdde sitt ämbete i juni månad 1935 och vid ett av de första tillfällen, då Predikantförbundet samlades på hösten, anmälde han sitt inträde i förbundet och deltog i förhandlingar och beslut. Rätt snart därefter fick Predikantförbundet hälsa samtliga präster i Härnösand samt från socknarna intill staden som medlemmar. Vad initiativtagaren till Predikantförbundet åsyftade hade därmed vunnits. Endast pingstvännerna framhärjade i att stå utanför gemenskapen. För dem, som varit med från början, stod det klart att Predikantförbundet efter denna tid skulle nå betydligt längre och kunna uträtta mer än förut.

Sent skall glömmas biskop Torsten Bohlins ord vid det första stora gemensamma mötet i Domkyrkan, då han angav den innersta meningen med Predikantförbundet och dess arbete.

Orden voro ungefär följande: "Det är för mig en glädje att detta predikantförbund finnes och att där finns rum för alla samfund. Meningen är icke att vi, som tillhöra Predikantförbundet, skola på något sätt svika våra egna samfund utan meningen är att vi på skilda områden skola stödja och hjälpa varandra. Det är icke meningen att någon skall gå härifrån som en mindre övertygad baptist eller missionsförbundare eller frälsningssoldat än han var då han kom hit till kyrkan i dag. Nej meningen är, att vi alla skola tjäna vår Herre inom det samfund han ställt oss, men samtidigt med aktning för andras trosuppfattning stödja och bistå varandra på ett broderligt sätt."

Sådana synpunkter på det andliga arbetet i Härnösand hade aldrig förr uttalats från predikstolen i Domkyrkan och det väckte många förundran, ja kanske ovilja, men många flera gladdes däröver. Den gamla rivaliteten mellan de kyrkliga och de frikyrkliga hade därmed fått ett grundskott, som raserade långa sträckor av skiljemuren dem emellan.

Att denna gemenskapens anda fortfarande lever och vuxit sig in i folkets medvetande och gör sig förnimbar på ett markant sätt i jämförelse med gångna tiders synsätt, är det bästa beviset för att biskopens ord fann genklang i hjärtana och icke var en vacker fras eller blott önsketänkande.

Icke alla förmådde fatta det uppriktiga syftet i den gemenskap, som fick ett konkret uttryck i Predikantförbundet.

Som bevis på detta kan anföras följande ord av en, som såg på förhållandena från några mils avstånd. "Numera ligger Maathz i biskopens famn och värmer sig mot hans kalla kors."

Det är enbart glädjande att detta ironiska betraktelsesätt upphört och givit rum för en respektfull uppskattning av det ekumeniska arbetet i Härnösand.

Som förut nämnts samlades Predikantförbundet varje vecka under de första åren. Detta visade sig dock omöjligt att fullfölja. Medlemmarnas arbetsuppgifter hindrade dem att komma samman så ofta och predikantmötena blevo därför icke så talrikt besökta som önskvärt var. Man enades därför om att

samlas endast en gång i månaden och fastställde tiden till den första tisdagen varje månad klockan 12.30 fm.

En korrespondenskurs över ämnet: "Från urkristendomens dagar" studerades gemensamt, men bristande tid blev orsaken till att kursen aldrig helt fullföljdes. Av de 10 brev kursen omfattade blev 8 besvarade.

Vid något enstaka predikantmöte före år 1935 hade bibelstudiet utbytts mot ett föredrag i något aktuellt ämne. Därmed att biskop Bohlin blev medlem förändrades situationen. Med sin strålände förmåga och vittomfattande lärdom berikade han Predikantförbundets möten i det han höll föredrag i skilda ämnen. Med stor beredvillighet ställde han sig till förfogande och hans föredrag blev högt uppskattade.

Men inte endast biskop Bohlin föreläste. Övriga medlemmar valdes också att hålla föredrag över många olika ämnen. (Se förteckningen).

Samfundens grunder granskas

Vid 1 maj-mötet år 1936 företogs en ändring så till vida, att efter friluftsmötet på Kronholmstorg fortsatte högtiden i Domkyrkan. Med biskopen, präster och predikanter i spetsen tågade en mångundrahövdad skara under hornmusik och fladdrande fanor från torget till kyrkan, som fylldes till sista plats. Huvudtalare vid detta möte var domkyrkokomminister Conny Edlund.

År 1937 blev ett väl använt verksamhetsår för Predikantförbundet. Den 22 januari hölls ett uppmärksammat nattmöte i Metropol-biografen. Redan 1933 anordnades nattmöten i den biografen, vilket hade det goda till följd, att en av biografägarna lämnade sig åt Gud.

På initiativ av biskop T. Bohlin ornades "Kristna gemenskapsdagar", första dagarna i april 1937. Varje samfund kallade någon av sina främsta män, vilka alla fick samma ämne att tala över nämligen: "Varför jag älskar mitt samfund." Frälsningsarmén kallade överste Per Hed, Svenska Frälsningsarmén överste Kaleb Svensson Tollin, Lutherska föreningen rektor Nils Rodén, Domkyrkoförsamlingen rektor H. Lager-

ström, Baptistförsamlingen pastor Simon Öberg, Metodistförsamlingen pastor Henry Atterling och Missionsförsamlingen rektor Gustaf Mosesson.

Möten hölls i Adelhems, Missionskyrkan och Domkyrkan. Dessa dagar blevo till stor välsignelse och skola sent glömmas av dem, som hade förmånen att deltaga.

Summan av det som sades av de olika samfundens talare var ett enigt betonande av, att i det väsentliga äro alla eniga, nämligen att Jesus Kristus är Frälsaren och Försonaren, och att intet annat namn under himmelen finnes bland människor givet, i vilket vi kunna bliva frälsta. Det som förenar är mycket mer och större än det som skiljer samfunden från varandra.

En av mötesdagarna voro deltagarna inbjudna till tesupé i biskopsgården, där en utomordentligt angenäm och intressant gemenskap förekom. Sådant hade aldrig förr skådats i Härnösand. Sida vid sida trängdes lekmän och klerker, frikyrkliga och folkkyrkliga i den rymliga biskopsgården. De som icke funno stolar att sitta på satte sig på golvet under den mest kordiala stämning. Det var en förbrödringens högtid.

Till den 1 maj 1937 hade rektor H. Lagerström kallats som talare. Liksom föregående år hölls ett friluftsmöte först, men denna gång på Stora torget, med tal, sång och musik samt kollektupptagning. Vid detta möte hade en högtalare uppmonterats, så att tal och sång kunde höras vida omkring i staden. Marschen upp till Domkyrkan, där mötet fortsatte, var även då imponerande. För att göra mötet känt hade 500 handaffischer delats ut och 1.500 sångblad delades ut, dels på torget, dels i Domkyrkan.

På Mellanholmen

Det hade visat sig att under sommarmånaderna voro församlingarnas veckomöten synnerligen fåtaligt besökta och talarfrågan besvärlig därigenom att pastorerna hade semester vid den tiden. För att hjälpa varandra i denna situation upptogs en ny form av möten. En begäran framställdes till stadens myndigheter att få anordna gemensamma evangeliska möten

på den vackra Mellanholmen varje torsdagkväll under juli och augusti månader. Ansökan beviljades och alliansmöten hölls under de höga björkarna på Mellanholmen. En snickare fick i uppdrag att göra en enkel predikstol och några bänkar. Predikstolen blev så stor och solid att man måste vara flera man för att lyfta den upp på en lastbil då den skulle fraktas till och ifrån Mellanholmen. Bockarna under sätena blev däremot så bräckliga att småpojarna gungade sönder de flesta innan mötesserien var slut. Omkring 100 kronor kostade denna utrustning. Predikstolen användes i många år tills den föll sönder av ålderdomssvaghet.

Under hösten i oktober månad hölls propagandamöten för att vinna flera barn i söndagsskolorna. Tvåusen program med inbjudan till söndagsskolan delades ut i hemmen. Någon större invasion av barn i söndagsskolorna efter detta stora svep över staden märktes dock icke.

Till Vårholma

Svenska Missionsförbundets församlingar i Ådalen hade inköpt och iordningsställt ett sommarhem på en ö i Lövviksholmarna. Platsen hade fått namnet Vårholma. Denna ungdomens högborg var den första i sitt slag i Sverige. Nu senare har idén tagits upp av både kyrkliga och frikyrkliga.

Vårholma ligger i en utomordentligt vacker natur med utsikt i väster mot Storfjärden och på andra sidor omgiven av mäktiga skogklädda berg. På en öppen plats mot Storfjärden har ungdomen rest ett kors, som står där och vittnar om i vilket tecken den kristna ungdomen segrar.

På biskop Bohlins förslag företog Predikantförbundet en utfärd till Vårholma en solig julidag 1938. Samtliga Predikantförbundets medlemmar med fruar och barn fyllde den rymliga motorbåten, som förde dem till målet. Efter två timmars båtfärd angjordes ångbåtsbryggan på Vårholma. Matkorgar och badkläder plockades fram och en strålande glad skara resenärer stego i land. Damerna kokade kaffe och ett långbord dukades ute i det gröna. Efter en rundvandring på området där böneklippan och korset tilldrog sig stor upp-

märksamhet smakade kaffet och smörgåsarna förträffligt. Sedan kaffet druckits under festlig stämning gjordes en titt i logementen, kokhuset, Röda Kors stugan och den rymliga bönehallen. "Ni ha ju bollplan här" sade biskopen, "får vi låna en boll så ska vi spela en match." Bollen kom fram och lagen ställde upp till ädel kamp.

Glädjen blev dock av kort varaktighet ty strax i början törnade biskop Bohlin och pastor Rosenkvist samman och på den hala gräsbevuxna planen störtade bägge omkull. Biskop Bohlin kom under och Rosenkvist föll över honom. Biskopen föll så olyckligt att han bröt av sin högra arm. Smärtorna voro tydligen ganska svåra ty han bleknade och det märktes att han måste uppbjuda hela sin viljekraft för att inte svimma. Sedan han fått ett par lugnande pulver ur medicinförrådet på Vårholma intog han platsen som åskådare under de följande matcherna.

Sedan gemensam middag intagits och en andaktsstund hållits återvände sällskapet till Härnösand.

På sommaren 1939 företog Predikantförbundet en liknande färd till Lugnön där gudstjänst hölls vid det lilla kapellet. En solig, varm och trevlig dag.

En ny sångsamling

Frågan om en ny sångbok blev aktuell på nytt år 1937. De gamla sånghäftena voro i det närmaste utsålda och en omredigering med utslutning av några sånger och införandet av andra ansågs behövlig.

Pastor Halvar Rosenqvist i metodistförsamlingen och pastor J. Alfr. Maathz fick omredigeringen om hand. Efter verkställt arbete med sångval och redigering trycktes 4.000 sånghäftena på Härnösands Boktryckeri A.-B. för en kostnad av 370 kronor. Denna stora upplaga är icke slut ännu och användes fortfarande vid gemensamma sammankomster. Till andra platser har åtskilliga hundratals exemplar sålts under de gångna åren.

Andligt och socialt Broderlig uppskattning

Följande år blev också ett år med många gemensamma uppgifter. Även då hölls ett nattnöte i Metropol-biografen. Programmet upptog mycken sång och musik och ett kort tal med inbjudan att komma till Kristus.

Under böneveckan i början på året hölls gemensamma möten varje kväll och i april utsändes 1.000 kort med inbjudan till söndagsskolan.

Till 1 maj-mötet kallades pastor E. Genitz från missionsförsamlingen i Sundsvall. Inför en talrik skara på torget och i den fullsatta Domkyrkan höll han sina tankediga tal. Högtalare var också vid det mötet uppmonterad på torget.

Kommittén för kristen beredskap hade sänt ut fru Ester Lutteman och författaren Harry Blomberg för att genom föredrag göra kommitténs arbete känt och insamla pengar för sitt arbete. Harry Blomberg besökte Härnösand och höll sitt föredrag i Domkyrkan. Kollekten, som uppbars, steg till 195 kronor. Dessa pengar skulle användas "till att lindra nöd bland de inkallades familjer."

En välbesökt Mikaelihögtid firades i Immanuelskyrkan på Mikaelidagen i oktober.

Även år 1939 hölls gemensamma möten under böneveckan och den 10 februari ordnade Predikantförbundet en mötesserie i Härnösand och omkringliggande församlingar vid vilka sammankomster pastor Pernow talade om övergreppen mot judarna, särskilt i Wien, och insamlade pengar för att lindra deras oerhörda nöd.

Predikantförbundets enskilda möten den första tisdagen i varje månad fortsatte och voro varmt uppskattade. Envar av medlemmarna, som flyttade från staden, erhöll en liten gåva som minne från Predikantförbundet i form av en bok eller ett enkelt tennfat eller något annat som kunde passa. Vid särskilda högtidsdagar blev den högtidsfirande medlemmen ihågkommen med blommor eller någon present.

Vid det tillfälle då baptistpastor Arvid Samuelsson fyllde femtio år voro tre av förbundets medlemmar utsedda att framföra Predikantförbundets hyllning. Detta skedde också i tidig morgonstund innan pastor Samuelsson hunnit stiga upp. Han blev djupt rörd och yttrade ungefär följande: "Det är verkligen märkliga förändringar som skett på några decennier. Förr skötte prästerna om att baptistpredikanterna kom in på fångelse och nu komma de med blommor och hålla vackra tal för dem."

Den sympati och kärlek, som tog sig sådana uttryck, skapade en glad och kärleksfull gemenskap.

Predikantförbundets mångårige och nitiske sekreterare, pastor H. Rosenqvist, blev under år 1940 inlagd på Härnösands lasarett för en allvarlig sjukdom. Till honom sände Predikantförbundet blommor och hälsningar och medlemmarna besökte och uppmuntrade honom under hans sjukdom.

En krans nedlades vid predikant Einar Byströms bår år 1940. Han var medlem i förbundet åren 1923—1932 och hade vunnit allas varma sympati.

De kristna samfunden i landet hade börjat en insamling under mottot: "Hjälp krigets offer." I spetsen för denna insamling stod ärkebiskop Eidem. Ändamålet var utomordentligt behjärtansvärt och under böneveckan insamlade Predikantförbundet kronor 392:19, vilket belopp lämnades till "Hjälp krigets offer." Författaren Harry Blomberg kom också det året till Härnösand och höll ett föredrag i Domkyrkan den 5 juni. 300 inbjudningskort och 50 affischer samt annonser i stadens tidningar bekantgjorde Harry Blombergs föredrag.

Den 15—16 maj hade biskop Bohlin ordnat "Teologiska dagar" till vilka predikantförbundets alla medlemmar voro inbjudna. På aftonen voro samtliga mötesdeltagare inbjudna på tesupé i biskopsgården. Sådana tillfällen har vidgat den andliga och intellektuella synvidden och skapat gemenskap och förståelse.

Den sedvanliga 1 maj-högtiden hölls i Domkyrkan. Pastor Conny Edlund höll högtidstalet och solosång utfördes av fru Ingeborg Furberg från Utansjö.

Med anledning av att ett stort upplagt gemensamt "Medborgartåg" hållits tidigare på dagen inhiberades torgmötet.

Under juli och augusti hölls gemensamma evangeliska möten på Mellanholmen. Det visade sig nödvändigt att skaffa ett lämpligt instrument med vilket den gemensamma sången kunde ledas. Därför beslöt Predikantförbundet att inköpa en resorgel till ett pris av 175 kronor. Att sköta om bänkarna på Mellanholmen samt ha omvårdnad av orgeln och sångböckerna samt uppta kollekt vidtalades H. Strömmer. Han åtog sig dessa uppgifter mot en blygsam ersättning.

Som representant för "Hjälp krigets offer" besökte kyrkoherde E. Diehl Härnösand i februari och talade i Domkyrkan över ämnet: "Bland krigsfångar i Tyskland". Jämte honom talade biskop T. Bohlin och förbundets ordförande. Musik utfördes av musikdirektör C. Håkansson. Insamlingen vid denna högtidsstund blev 354 kronor, som överlämnades till "Hjälp krigets offer."

Under böneveckan 1941, som var gemensam för samtliga samfund, insamlades pengar, vilka utdelades till tio familjer i Härnösand från vilka mannen inkallats.

Nya mötesformer

Det hade visat sig att de vanliga alliansmötena, som återkom år efter år inte samlade fulla hus längre. Därför föreslog biskop Bohlin att predikantförbundet skulle uppta en ny mötesform.

Under februari anordnades tre gemensamma möten vid vilka sex personer ur olika samfundsläger uppträdde och avgåvo korta vittnesbörd om sin inställning till de kristna livsfrågorna. Denna mötesform har sedermera upprepats i många olika sammanhang och visat sig intressera allmänheten mer än de flesta andra mötesformer. Detta måste dock sägas under beaktande av, att om sådana vittnesbördsmöten skulle hållas lika regelbundet som vanliga gudstjänster, skulle de ganska snart förlora sin dragningskraft.

Ett "Ungdomsråd" hade bildats i staden med representanter från religiösa och idéella sammanslutningar. Att representera Predikantförbundet i detta ungdomsråd valdes pastor Eric Haglund.

Predikantförbundet höll icke något möte på torget den 1 maj 1941. Men i Domkyrkan hölls den kristna medborgarhögtiden liksom föregående år. Pastor Th. Arvidsson från metodistkyrkan var huvudtalare det året. En väl övad och synnerligen talrik allians sång- och musikförening medverkade. Ett piano, violiner, gitarrer, zittror, mandoliner, dragspel och saxofon ackompanjerade sången, som utfördes framme i koret. Om sången och musiken yttrade biskop Bohlin: "Så kommer det väl att låta i himlen en gång om vi kommer dit."

På hösten i oktober och november hölls en "söndagsskolans vecka" med föredrag och film.

Hemkallade

Två av Predikantförbundets mångåriga medlemmar lämnade jordelivet för högre tjänst år 1941. I januari månad jordfästes domkyrkosyssloman S. Edström. Han hade visat ett varmt intresse för det ekumeniska arbetet. Med sin oförargliga humor, sitt glada, okonstlade väsen förenade han en varm innerlig gudsfruktan och vi minnas honom med stor saknad. En krans från Predikantförbundet nedlades vid hans bår.

Under högsommaren i juli månad kom budet att sjömansdiakon Claréus fått hembud efter ett långt lidande. Det var med djupt vemod och stor saknad Predikantförbundet nedlade en krans vid hans bår, Hans sprituella väsen och kristna livssyn var en rik tillgång och han lämnade ett stort tomrum efter sig.

Ett jubileum

Ehuru Predikantförbundet ännu icke var gammalt hade en viss tradition bildats, nämligen att samlas till gemensamma möten under böneveckan och till kristen medborgarhögtiden 1 maj. Så skedde också år 1942. Huvudtalare vid 1 majmötet i Domkyrkan var pastor John A. Svedberg från bap-

tistsamfundet. Några gemenskapsmöten hölls också under mars månad, det ena i Missionskyrkan och det andra i Immanuelskyrkan.

Tjugo år hade gått sedan Predikantförbundet bildades och med anledning därav hölls en jubileumshögtid den 3 maj. Högtidsmötet var förlagt till Lutherska bönhuset. Denna högtid blev de ljusa och glada minnenas fest med tal av Predikantförbundets stiftare, predikant Vilhelm Lindberg och flera av förbundets medlemmar.

Ordföranden i förbundet förmenades att deltaga i högtiden på grund av en allvarlig sjukdom, som höll honom fjättrad vid sjukbädden på lasarettet.

Tjugo år är en relativt kort tid för en organisation eller rörelse. Men under dessa tjugo år hade en markant förändring skett på det andliga arbetsfältet i Härnösand med omnejd. Som tidigare framhållits hade de olika församlingarna kommit varandra närmare och lärt sig uppskatta varandra såsom aldrig förr. Splittringens och misstänksamhetens ande hade vikit bort och en hjärtlig och förtroendefull ande vilade över församlingar och kårer. Var och en församling fortsatte att arbeta i enlighet med sin åskådning och särart. I detta hade ingenting ändrats. Frälsningsarmén fortsatte striden för Kristus efter militäristiskt mönster. Domkyrkoförsamlingen bredde ut sin vida famn mot envar och förkunnade Guds förekommande nåd. Baptistförsamlingen svek inte sin ståndpunkt i dopfrågan, men i frågan om den slutna kommunionen började meningarna dela sig. Metodistförsamlingen förblev vid sin uppfattning om barndopets välsignelse och helgelsens nödvändighet. Svenska Frälsningsarmén kämpade på sitt sätt för själars frälsning under det den lämnade frågan om dopet öppen och till skillnad mot Frälsningsarmén gemensamt firade Herrens heliga nattvard. Den Lutherska föreningen kallade sig aldrig församling eller samfund och firade den heliga nattvarden i Domkyrkan samt betonade i förkunnelsen Kristi ställföreträdande lidande. Missionsförsamlingen slutligen upphörde icke att betona det andliga livets överhöghet över alla dogmatiska läromeningar.

”Så älskade Gud världen” var deras stora, bärande lösenord och lämnade rum för alla på Jesus Kristus troende oavsett olika uppfattningar om barndop och äldres dop. För dem var livet i Guds Sons tro det väsentliga.

De passerade tjugo åren hade givit betryggande bevis för att broderligt och kärleksfullt samarbete kunde utvecklas trots skilda uppfattningar i läran och olika verksamhetsformer.

Döljas bör väl icke att det kostade rätt stor självövertvinnelse för en del medlemmar, att ändra åsikt så till vida att de kunde se det goda hos envar av sina bröder i stället för att stirra på det som skilde dem från varandra. På något enstaka undantag lyckades dock detta.

Ett nytt decennium

Till Predikantförbundets kännedom kom en upplysning, att en av medlemmarna genom sjukdom i familjen och andra omständigheter pressades av ekonomiska bekymmer. För att i någon mån lätta detta bekymmer föreslog biskop Bohlin att en gåva ur Predikantförbundets kassa skulle räckas denna familj samt att var och en av förbundets medlemmar, som ansåg sig kunna det, skulle lämna ett månatligt bidrag av 10 kronor till deras hjälp. Ur förbundets kassa togs 50 kronor, som kassaförvaltaren överlämnade och till detta belopp lades några tiotus från medlemmarna. Någon fortsatt regelbunden insamling blev det dock inte. Brodern i fråga lyckades få arbete, vilket han tidigare saknade, och därigenom ordnades hans ekonomi mera tillfredsställande.

Under oktober 1942 stod Predikantförbundet som värd för en kristligt social kurs ledd av D. K. S. N-s nitiske generalsekreterare, pastor Joel Kullgren.

På de fyra dagar han var i staden lyckades han hinna med att besöka samtliga skolor och läroverk, fängelset och vanförestalten med sina filmer och föredrag. Därtill höll han speciella barn- och kvinnomöten samt offentliga sammankomster varje kväll.

En gemensam söndagsskolveckan öppnades den 22 oktober. Veckan hade förberetts genom annonser och 1.500 handafischer hade delats ut i hemmen. Uppslutningen kunde ha varit bättre om man betänker det goda syftet och den kraftiga annonseringen.

Förbundets sekreterare var inkallad som fältpastor och vid ett besök i hemmet erhöll han som gåva 30 kronor till fälttestamenten.

År 1943 förlöpte i stort sett efter föregående års möteschema.

Den kristna medborgarhögtiden den 1 maj firades med möten på torget och i Domkyrkan. Överstelöjtnant Georg Nilsson, Frälsningsarmén var huvudtalare vid bägge sammankomsterna. För första gången lämnades ett honorar av 30 kronor jämte respengar till talaren. Tidigare hade talaren erhållit endast respengar. Från den tiden lämnas alltid honorar.

Fem alliansmöten höllos under april månad och vid dessa gjordes insamling för Norge-hjälpen. Kollektorna steg till 158 kronor.

För att göra sammankomsterna på Mellanholmen mera omväxlande inlades en allsång-afton den fjärde augusti. Resultatet var mycket gott. Den tolfte augusti svarade Svenska Missionsförbundets kvinnoläger för predikan och sång på Mellanholmen. Detta möte betecknade sekreteraren som "mycket starkt".

Årsmötet firades på Spjutegården där utom mötesförhandlingarna deltagarna fingo njuta av vårens spirande grönska och gemenskap vid rikt dukat kaffebord.

I slutet av augusti hölls en lyckad "Murbergsdag" med predikan, sång och musik från Spjutegårdens trappa.

De gemensamma offentliga mötena år 1944 inleddes icke som tidigare år med sammankomster under böneveckan. Rådhuset blev mötesplatsen det året. Där hölls tre möten i slutet av februari. Det första mötet samlades omkring "De kristna samfundens sociala arbete." Då belystes den hjälp, som gavs till fattiga och lidande människor och till de krigshärjade folken samt diakonen över huvud taget. "Missionen bland icke kristna folk" behandlades under det andra mötet och vid det sista mötet gavs glimtar ur Härnösands församlingars krönika". Talarna fingo endast sju minuter vardera och krönikan blev därför synnerligen ofullständig. Allmänhetens intresse var livligt och deltagarantalet stort.

Utan kaffe och hemlösa

Under dessa krigets år voro ransonerna på matvaror och kaffe hårt beskurna, därför ställde det sig nästan omöjligt för en del medlemmar att inbjuda Predikantförbundet till sina hem. Det fanns dock andra möjligheter, även om den trevnad och hemkänsla, som alltid präglade samvaron, saknades då samlingen förlades till Byléhns konditori eller lilla salen i någon kyrka. Det var också blott i något enstaka fall förbundet använde sig av den utvägen. Kaffe med vad därtill hörde beställdes på konditoriet där mötet hölls eller bars till den kyrka där man samlats.

Kristen medborgarhögtid firades också detta år på torget och i Domkyrkan. Major Lundqvist, Svenska Frälsningsarmén, som en gång under tidigare år varit medlem i förbundet, högstalade.

I slutet av juli månad fick Murberget sitt besök. Frälsningsarméns hornmusikkår spelade och talare voro rektor J. Wallinder och pastor Conny Edlund.

Svåra rubbningar i den andliga verksamheten förorsakades därigenom att militären rekvirerade de frikyrkliga gudstjänstrummen för inkvartering av militär och stadens myndigheter inkvarterade flyktingar från Finland och Estland. De klagomål, som framfördes till vederbörande från enskilda församlingar, beaktades icke. Därför beslutade Predikantförbundet att tillsätta en kommitté, som skulle uppsätta en protestskrivelse och sända den till militärmyndigheterna. I kommittén valdes biskop Bohlin, domprosten Hultgren och pastor Maathz.

Svar kom på denna skrivelse med löfte om beaktande av de framförda önskemålen.

Sommarens möten på Mellanholmen rönt god tillslutning och voro de samlade och sammanhållande formerna för gemenskap den varma och ljusa tiden på året.

År 1945 inleddes med gemensamma möten under böneveckan. Sex möten höllos i lika många lokaler. Vid dessa möten uppbars kollekt för en blivande missionsprofessur i Uppsala. Sammanlagda beloppet av dessa kollekt blev 200 kr.

Den 1 maj firades på sedvanligt sätt med möten på torget och i Domkyrkan. Vädret var vackert och tillslutningen god. Högtidstalare var ungdomssekreterare Knut Björk från DUF.

I september, då söndagsskolorna började, anordnades en söndagsskoldemonstration med start på Kronholmstorg. Den unga käckä skaran söndagsskolbarn tågade i led med svenska flaggor i händerna till Domkyrkan där ett högtidsmöte hölls. Domprost G. Hultgren samtalade med barnen och Immanuelskyrkans söndagsskola utförde ett litet program.

Detta högtidsmöte hade föregåtts av några veckomöten särskilt anordnade för söndagsskollärare och föräldrar. Under dessa veckomöten förekom film, textbehandling och demonstration av hjälpmedel i söndagsskolarbetet, framför allt betonades nyttan av bilder och sången.

Den yttre missionen företrädde under året av tvenne missionärer. Dessa voro missionär G. A. Arell från Östturkestan och John A. Södergren från Kongo. De talade om sina respektive missionsfält och gav en värdefull inblick i den kristna missionens möjligheter och svårigheter.

Litet gnissel

Pastor Fr. Almstad hade vid ett enskilt möte väckt frågan om inte Predikantförbundet ville ge mera rum för gemensam bön under sina ordinarie månadsmöten. Detta spörsmål behandlades rätt livligt men intet beslut fattades om någon förändring i mötesschemat. Den vintern hade baptistförsamlingen och pingstförsamlingen samarbetat rätt mycket och antagligen hade Almstad påverkats från det hållet samtidigt som han sökte en för honom lämplig anledning att begära utträde ur Predikantförbundet. Han lämnade Predikantförbundet i april månad. Att en medlem lämnat förbundet annat än vid flyttning från staden eller genom döden hade icke skett tidigare.

I början av Predikantförbundets tid hände det en gång att en broder från Lutherska föreningen begärde utträde och ville draga sig undan. Det skedde sedan han varit ute på landet och

predikat i högmässan i en sockenkyrka. Efter ett broderligt samtal övervann han sina betänkligheter och stannade kvar i Predikantförbundet.

Under 1946 inleddes förbundets arbete med gemensamma möten under böneveckan. Vid ett av dessa möten talade fil. mag. Augustinus Keijer, Lidingön, om "Ropen från Europas ruiner". Kollekt uppbars för de nödlidande i Tyskland.

Pappersbristen

I början av året fingo samtliga samfunds ledare en skrivelse från ortens tidningar, vilka meddelade att kyrkonotiser icke skulle införas mer än en gång i veckan på grund av rådande pappersbrist. Denna skrivelse behandlades i Predikantförbundet, som beslöt att sända en gemensam skrivelse i ärendet till tidningarnas chefredaktörer.

Ordföranden och vice ordföranden fick i uppdrag att uppsätta skrivelsen och befordra den till vederbörande.

Skrivelsen hade följande lydelse:

"Till Herr Chefredaktör N. N."

Av ålder har tidningarna varit läsekretsens nyhetsförmedlare på alla områden. Det har också visat sig att den tidning, som givit rum för de mest aktuella och skilda områden av det moderna samhällslivet, vunnit intresset och den största spridningen.

Till de synnerligen aktuella områden omkring vilka mångas särskilda intresse koncentreras är kristendomen. De religiöst intresserades antal bland vårt folk är påtagligt stort. Liksom många först och främst läser den politiska avdelningen i tidningen och andra sportnyheterna, finnes ett mycket stort antal tidningsläsare, vilka först söka upp referaten från de religiösa sammankomsterna och artiklar i religiösa frågor och läsa dessa. Detsamma är förhållandet med kyrkonotiser. En stor del människor hålla sig med tidningen för att få del av, framför allt, kyrkonotiserna. Dessa notiser äro följaktligen ett värdefullt nyhetsmaterial.

Sedan tidningarna tar kyrkonotiser endast en dag i veckan har allvarliga klagomål uttalats från alla religiöst intresserade. Få av dem komma sig för att skriftligen eller genom personliga besök å redaktionerna uttala sitt missnöje, men vi som umgås med dem få lyssna till deras tankar i berörda hänseende. Detta missnöje finnes icke blott i Härnösand utan även på landsbygden. Olägenheterna med nuvarande ordning är givetvis mest kännbara på landsbygden. Det skäl, som angivits i tidningarna nämligen pappersbristen, har icke övertygat allmänheten. Säkerligen vore det välbetänkt att allvarligt överväga om utrymme för kyrkonotiser kan beredas åtminstone två gånger i veckan t. ex. tisdag och fredag. Ett tillmötesgående därvidlag skulle skingra mycket missnöje inom läsekretsen.

Härnösands samtliga kyrkliga och frikyrkliga jämte omkringliggande församlingar vill genom undertecknade framföra ovanstående synpunkter på denna fråga och anhålla, att de så vitt möjligt tagas i beaktande.

Härnösand den 10/1 1946.

Domprost G. Hultgren

J. Alfr. Maathz

Vid ett senare möte meddelade domprosten, att han från chefredaktören för Nya Norrland fått skriftlig förklaring att denne för sin del var villig att utöka de nu beskurna kyrkonotiserna.

Liknande uttalanden gjordes också av chefredaktörerna för Härnösands Posten och Västernorrlands Allehanda. "Men avgörandet ligger icke endast i deras händer, varför ändring ännu torde dröja något." skrev sekreteraren i protokollet.

Dröjsmålet står kvar år efter år även om vissa undantag och jämkningar förekommer i tidningarna.

Fortsatt verksamhet, bättre anslagstavor

Förbundets medlemmar jämte deras fruar voro inbjudna till biskopsgården under april månad. Samvaron blev mycket hjärtlig och värdefull. Biskop Bohlin hade valt att referera ett gripande mänskligt dokument över ministerdottern Margaret Palmstjärna de Seynes.

Högtidsmötet på 1 maj hölls endast i Domkyrkan. Huvudtalare var pastor Erik Nordgren, Svenska Missionsförbundet.

Biskop Bohlin rapporterade att den kristna medborgarhögtiden i Domkyrkan var välbesökt, att föredraget av pastor Erik Nordgren, Norrtälje, var utmärkt liksom också Missionskyrkokörens sång.

På förslag av pastor R. Bränn beslöt förbundet att av stadens myndigheter begära rättighet att sätta upp gemensamma anslagstavor i de olika stadsdelarna. De förhandenvarande förhållandena äro högst otillfredsställande. Varje samfund har sin lilla tavla vid sin kyrka men utomkring i staden finns ingen annan plats för affischer än husväggar och belysningsstolpar.

År 1941 motionerade pastor Maathz i stadsfullmäktige i samma ärende. Avgörandet hänsköts då till Drättselkammaren samt stadens skönhetsråd. Där vilar detta ärende ännu.

Pastorerna R. Bränn och J. L. Lindberg skulle framföra begäran om plats för affischtavor denna gång.

Under oktober månad kom ett oväntat och överraskande sorgebud. Predikantförbundets mångårige medlem, kyrkoherde A. Larsson i Stigsjö, hade slutat sitt verksamma jordeliv helt hastigt.

Parentation hölls av domprosten G. Hultgren med anledning av dödsfallet.

Böneveckan år 1947 hölls gemensamt av samtliga samfund. I sju av stadens gudstjänstrum hölls möten denna vecka. Åhörarskaran var anmärkningsvärt liten med hänsyn till att alla samfund skulle vara representerade.

Den 26 mars voro Sundsvalls, Norra Sköns, Alnö och Timrå predikantförbund inbjudna till Härnösand.

Programmet var väl förberett. Gästerna möttes vid järnvägen och ledsagades till biskopsgården där biskopinnan och biskopen bjöd på kaffe.

Biskop Bohlin höll ett inledningsanförande över ämnet: "Vad vill man sätta i stället för kristendomen?"

Efter föredraget var ordet fritt för samtal, vilket rörde sig omkring de i föredraget framförda synpunkterna.

Biskop Bohlin visade på ett övertygande sätt hur tomt och meningslöst allt det är, som människan sätter i stället för gudstron.

De församlade intog middag i Församlingshemmets ungdomsvåning där distriktsföreståndare Hj. Löfgren avslutade med en kort betraktelse om "trons goda kamp."

Den 1 maj firades med både torgmöte och möte i Domkyrkan. Pastor O. Rönngård talade på torget och rektor H. Lagerström i Domkyrkan.

Predikantförbundet samlades till årsmöte på Kanaludden. I årsmötet deltog också fruarna och några av dem medverkade med sång, musik och tal. Viktiga beslut fattades vid årsmötet, dels om gemensamma möten på Mellanholmen under juli och augusti, dels att mottaga Svenska Ekumeniska föreningens årsmöte under september månad. På grund av mellankommande hinder förlades Ekumeniska föreningens årsmöte till Östersund.

Vid höstens första möte i september förelåg en begäran från Predikantförbundets mångårige ordförande, pastor Maathz, att bli befriad från ordförandeskapet på grund av att han genom vistelse på annan ort en stor del av året inte ansåg sig kunna sköta uppdraget tillfredställande. Samtidigt hade sekreterarebefattningen blivit vakant i det att sekreteraren pastor J. L. Lindberg flyttade till Finland. Ett kompletteringsval företogs och till ordförande valdes soldathemsföreståndaren E. Leuf, till sekreterare pastor S. Gällmo.

I Brännaborg

Under mottot: "Med ungdomen för framtiden" ordnades ett stort ungdomsuppbåd i november. Samlingsplatsen var Brännaborg. De, som inte skaffat biljetter i förväg eller voro ute i mycket god tid, fingo stanna utanför i den långa kö som sträckte sig långt ut på Brunnsbusgatan då mötet började. Högtalare ropade ut välkommandet och förmedlade musiken till dem, som tvingats att stanna utanför väggarna.

Förbundets ordförande hälsade välkommen och vände sig särskilt till aftonens talare.

Doktor Bruno Fernström talade om sexualproblemet och framhöll att ingen tar skada av avhållsamhet på det området.

Ivar Lo Johanssons sats: "Vi måste släppa till våra flickor" är ur medicinsk och moralisk synpunkt felaktig, framhöll talaren.

Pastor C. G. Hjelm, Stockholm, talade om "Ett kristet liv." Avkristningen hör nära samman med de sexuella frågorna, menade talaren.

Vasaloppssegraren Olle Viklund, Marma, vittnade om sin frälsning och den glädje han upplevt i livet med Kristus". "Det är grejer att vara frälst" sade han.

Tre ungdomar vittnade också om det andliga livets rikedom i ungdomsåren.

En allianskör sjöng flera högstämda sånger och Frälsningsarméns och Filadelfiakyrkans strängmusik underhöll med sång och musik.

Predikantförbundets bekymmer för ekonomin var alldeles överflödiga med avseende på detta möte, ty sedan alla utgifter klarats blev nettobehållningen något över 600 kronor.

Västernorrlands Allehanda skrev som rubrik över sitt referat av mötet: "Rekordsamling kring ungdomsproblem."

Högtidsdagar av olika karaktär

Predikantförbundets högt aktade medlem biskop Torsten Bohlin fyllde 60 år på hösten 1949 och Predikantförbundet framförde sin hyllning till biskopen genom några särskilt valda ledamöter, som också överlämnade en minnesgåva.

Gemensamma evangeliska möten hölls under böneveckan år 1948. Det ringa antalet mötesbesökare vittnar om att dessa årligen återkommande sammankomster förlorat en del av sin popularitet.

Den 1 maj firades med kristen medborgarhögtid i Domkyrkan. En f. d. medlem i Predikantförbundet, pastor E. Haglund, Uppsala, var huvudtalare.

På den vackra Näsgården samlades Predikantförbundet till årsmöte under maj månad.

Sammankomsterna på Mellanholmen under juli och augusti hölls i likhet med många föregående år.

I september månad samlades Predikantförbundet första gången under hösten. En trevlig utfärd företogs i pastor G. Åkerstedts kraftiga motorbåt till Ungdomsgården i Södra sundet. En del fruar och barn deltog i den angenäma färden.

Oktobermötet hölls i baptistpastor A. Skalins hem i Högsnäs. Värden berättade om "Skogskojemissionen" i vilken han arbetat några vintrar.

Predikantförbundets v. ordförande, biskop G. Hultgren, flyttade som nyutnämnd biskop till Visby år 1948. Ett Härnösands-motiv i olja överlämnades som minne från Predikantförbundet. I hjärtliga ord uttryckte biskop Hultgren sin tacksamhet för gåvan han fick mottaga och för den brödragemenskap han alltid upplevt i Predikantförbundet. Som hans efterträdare hälsades domprosten David Lindqvist välkommen som medlem i förbundet.

Förbundets v. sekreterare pastor J. Gällmo bröt också upp från Härnösand och efterträdades av pastor Torgny Tode.

På nyår 1949 utsände Predikantförbundet sitt program för böneveckan. Sju möten hölls i olika lokaler med början i Rådhuset där pastor Tode visade film från det krigshärjade Tyskland och talade över ämnet: "Bland bunkrarnas och ruinernas invånare."

Den 1 maj ordnades möte i Domkyrkan med fil. kand. Joel Sörensen, Stockholm, som huvudtalare.

Under vackra juli- och augustikvällar lägrar sig en skara trogna mötesbesökare på Mellanholmen för att uppbyggas på sin allra heligaste tro. I de flesta fall har vädret varit gynnsamt för friluftsmöten på torsdagarna och den åhörarskara, som samlas på Mellanholmen, lyckas ingen församling samla i någon kyrka den tiden på året.

Det enda som kunde vara annorlunda är motorbåtarnas smatter, vilket ibland är ganska störande.

En kväll i juli 1949 var det två man i en gammal motorbåt, som körde kors och tvärs över Nattviken en god del av mötestiden. Den gamla motorn smällde ovanligt och ekot smattrade från stränderna så att talaren fick uppbjuda alla sina röstresurser för att göra sig hörd. Den som berättar detta satt bland åhörarna och led av motorsmällarna. Slutligen knäppte han sina händer och uppsände en innerlig bön till

Gud att det måtte bli motorstopp. Svaret kom omedelbart. Motorn stannade och männen lyckades icke få den igång på nytt under mötestiden.

Samarbetet under de senaste två åren har burit vittnesbörd om utpräglad samförståndsvilja. De enskilda månadsmöten, som hållits regelbundet har varit efterlängttade och väl besökta. Aktuella ämnen och frågor har behandlats i föredrag och samtal. En blick i förteckningen över dessa ämnen visar att Predikantförbundet, inför det andliga nutidsläget i skilda världsdelar, icke står främmande för vad som sker.

I gemensamma mötesserier har Predikantförbundet nått stora människomassor och bland dem förkunnat evangelium. Gemenskapsdagarna i januari 1951 med pastor C. G. Hjelm, Stockholm, som talare drog samman stora skaror åhörare vilka sällan pläga besöka religiösa möten. En värdefull högtid blev 1 maj med kyrkoherde Sam Rönnegård som talare både på torget och i Domkyrkan samt Frälsningsarméns hornmusikår på torget och domkyrkokören i Domkyrkan.

Den 27 augusti 1950 kom sorgebudet att den man, som i särskilt hög grad var Guds verksamme och framgångsfulle tjänare och en inspiration i Predikantförbundet, biskop Torsten Bohlin, kallats hädan.

Några enkla minnesord må vi teckna ned.

Biskop Torsten Bohlin har kallats till en högre tjänst av sin Herre. Med hjärtat fyllt av djupaste sorg och under skälvan- de smärta skriver jag dessa rader. Vår Gud gör inga misstag och dock fråga vi oss huru han har råd att så tidigt flytta bort en av sina skickligaste tjänare. En man, som han skänkt så rika gåvor, vilka helgats och stått i det godas tjänst. Vi frikyrkofolk i detta stift, ja i hela Sverige, har med biskop Bohlin mistat en varmt förstående och kärleksfull vän och broder. I hans hjärta fanns rum för allt trons folk. Vi kände att hans vidsynta ekumeniska uppfattning var höjd över småskurna samfundsintrössen. Den bars upp av en bestämd mening om de olika trossamfundens lika berättigande och värde. I ord och gärning har han under de femton åren som stiftets biskop givit oförgätliga bevis på detta.

I den brödrakrets, som bär namnet Härnösands Predikantförbund, var biskop Torsten Bohlin den förnämste. Hans initiativrikedom och strålande begåvning och lärdom berikade

gemenskapen på ett utomordentligt sätt. Det förnamns alltid en stark men ändå fri och hjärtlig högtidsstämning då biskop Bohlin var närvarande. Med stor villighet delade han ut av sina rika förråd och därför kännes saknaden och tomrummet efter den talangfulle medkämper så stort.

Med tacksamhet till Gud böja vi våra huvuden vid hågkomsten av biskop Torsten Bohlin. Hans minne och hans gärning lever kvar ibland oss.

Härnösand den 27 augusti 1950.

Under oktober månad firades söndagsskolans 100-årsjubileum med föredrag för söndagsskollärare av rektor Vendela Wester-Wählström.

Ett demonstrationståg utgick från Kronholmen till Domkyrkan där barn gudstjänst hölls och på kvällen jubileumhögtid i Missionskyrkan. Rektor Eric Sjöqvist föredrog en intressant historik och vittnesbörd framfördes av för detta söndagskolelever över: "Vad söndagsskolan betytt för mig."

Filmen: "Än lever våra fäders tro", visades i Immanuelskyrkan en lördag under november.

Ett uppskattat besök fick Predikantförbundet i januari 1952 av pastor S. Hannerz, som berättade på ett fängslade sätt om det nya läge i vilket kyrkan i Kina befinner sig. Alla missionärer ha tvingats att lämna landet och den kommunistisk nationella rörelse, som härskar i landet, har ställt kyrkan i ett tvångsläge.

I januari ordnades också en serie bibelstudier och väckelsemöten. Talare vid dessa sammankomster voro kyrkoherde Erling Lundqvist, Bjästa, rektor Lage Eklöf, Hålland och pastor Stig Grimstad från Ålesund.

Denna kortfattade och fragmentariska historik över Härnösands Predikantförbund slutar härmed i hopp om att Predikantförbundet allt framgent måtte fylla sin betydelsefulla uppgift i vår stad med dess omnejd.

Slutord

År 1952 firar Härnösands Predikantförbund sin trettioåriga tillvaro. Nedtecknaren av hågkomsten över förbundets verksamhet kan utan tvekan intyga, att de olika samfundens tillvaro skulle ha varit ofantligt mycket fattigare utan detta Predikantförbund. De sista årtiondenas skakande och världsomdanande händelser och den allt djärvare och mer högröstade gudsförnekelsen är en anledning av stora mått för oss på Kristus troende, att enigt rusta oss mot onskans andemakter. Ett fast och enigt framträdande från de troendes sida väcker respekt för de kristna idealen. Slagkraften blir mångdubbelt större då alla samfund stå gemensamt i stridslinjen. Förrädare och pultroner bör icke finnas bland Guds utvalda.

För de enskilda medlemmarna personligt har Predikantförbundet fått vara en anledning till förnyelse och styrka. Starka impulser ha givits och mottagits till förnyad kamp mot synd och otro. De andliga vapnen ha synats och slipats under broderlig samvaro och uppgiften, att själv bidra till det gemensamma andliga uppbyggnadsarbetet, har vuxit och klarat.

Det stöd och den hjälp Predikantförbundet varit i många situationer för dess medlemmar har betytt mycket. Även främlingar ha mottagit hjälp och uppmuntran genom detta förbund. En man från vårt broderland kom på glid under sin vistelse här i staden. Han kunde inte avhålla sig från spritdrycker och detta begär blev så ödesdigert för honom att polisen slutligen tog hand om honom. Samfundet han tjänade kunde icke efter denna händelse bereda honom arbete. Då trädde biskop Bohlin emellan och skaffade honom arbete i en annan stad. I de flesta sådana och liknande fall blir den felande dömd av sina bröder och behandlad enligt farisäens mönster. Därför var denna biskopens handling anmärkningsvärd och vittnade om ett evangeliskt sinnelag.

Som tidigare framhållits har en avsevärd förändring skett med avseende på samfundens inbördes ställning till varandra. Utan Predikantförbundet kunde man befara att den gamla mistänksamheten och oinheten mot varandra skulle gjort sig märkbar även nu. Lyckligtvis är detta stadium övervunnet

som vi hoppas för all framtid. Förhållandet mellan folkkyrkan och de frikyrkliga har också förändrats på ett glädjande sätt.

Den jämlikhet och broderliga ande, som förefinnes mellan ledarna i de många anslutna samfundet, har spritt sig även till medlemmarna och skapat förutsättningen för ömsesidig uppskattning. De ekumeniska strävandena i världen äro av annan struktur för närvarande än för tre decennier sedan. Skulle den samhörighet och det samfälliga ansvar finnas över allt i vårt land de Kristusbekännande emellan, som finnes i Härnösand, skulle ett jättesteg vara taget på vägen mot en enad kristenhet.

Härnösand den 10 april 1952.

Ekonomisk tablå

1922—1948.

År	Kronor
1922	1:40
1923	234:13
1924	541:04
1925	590:98
1926	248:40
1927	90:94
1928	64:00
1929	9:38
1930	60:37
1931	31:60
1932	67:34
1933	1.057:26
1934	56:82
1935	97:26
1936	226:78
1937	1.024:53
1938	604:20
1939	625:97
1940	1.335:00
1941	1.032:65
1942	413:97
1943	600:49
1944	513:20
1945	631:78
1946	459:27
1947	1.834:42
1948	1.018:36
1949	1.240:90
1950	1.044:11
1951	1.362:81
S:ma kronor	19.168:83

Medlemsförteckning

Fosterlandsstiftelsen.

Predikant Vilhelm Lindberg	1922—1923
„ Einar Byström	1923—1932
„ Gottfrid Sundin	1933—1937
Soldathemsförest. Erik Leuf	1937—
Predikant Olle Rönngård	1944—1949
„ Erik Hedlund	1950—

Svenska Missionsförbundet.

Pastor Reinhold Lindqvist	1922—1923
„ J. Alfr. Maathz	1923—
„ Ragnar Bränn	1944—1948
„ Gunnar Ahlerup	1948—
Distriktförest. Hj. Löfgren	1940—
Missionär Lindor Svensson	1942—1945
Ungdomssekreterare Josef Lundaahl	1942—1945
Rektor Josef Wallinder	1942—1951
Teol. kand. K. G. Isaksson	1942—1951
Pastor E. Ejeby, Högsjö	1944—1946
„ Hjalmar Enestig	1946—1948
„ Bengt Carlsson	1949—1950
„ Erik Nylander, Högsjö	1949—1950

Baptistsamfundet.

Pastor Anian Hallberg	1922—1922
„ Josef Johansson	1922—1925
„ Adolph Nordell	1925—1931
„ John Carlsson	1931—1938
„ Arvid Samuelsson	1938—1945
„ Elis Ingesson	1938—1941
„ Fredrik Almstad	1942—1946
„ Alfons Odlander	1946—
„ I. Olsén, Norge	1941—1941
„ A. Skalin, Högsnäs	1946—1948

Metodistförsamlingen.

Pastor Arthur Nilsson	1922—1924
„ Carl Thunström	1924—1930
„ Edvin Wilsby	1930—1933
„ Halvar Rosenqvist	1933—1939
„ Eric Haglund	1939—1944
„ Eric Lindberg	1944—1947
„ Stig Gällmo	1947—1948
„ Torgny Tode	1948—1950
„ Göran Ringqvist	1950—

Frälsningsarmén.

Kapten Joh. Larsson	1922—1923
„ Elin Andersson	1923—1924
„ Sigfrid Eklund	1924—1925
„ Josef Landqvist	1925—1926
„ Arvid Nilsson	1926—1927
„ Evald Törnkvist	1927—1929
„ Ernst Lindberg	1929—1930
„ Fritiof Ögrim	1930—1931
„ Ragnar Karlsson	1931—1932
„ Albert Johansson	1932—1933
„ Ernst Lindberg	1933—1934
„ A. Sellner	1934—1935
„ Elis Heyman	1935—1936
„ Torsten Kjäll	1936—1937
„ Emil Henriksson	1937—1938
„ John Löfgren	1938—1939
„ Gregor Tengman	1939—1940
„ Stanley Johnsson	1940—1941
Löjtnant Fors	1940—1941
Major Göta Wahlberg	1941—1942
Major Edith Sandin	1942—1943
Löjtnant Hedblom	1941—1942
Löjtnant Karlsson	1942—1943
Adjutant Evert Lundberg	1943—1945
Fru Adjutant Lisa Lundberg	1943—1945
Löjtnant Persson	1943—1945
Kapten Kurt Berg	1945—1946

Fru Kapten Berg	1945—1946
Löjtnant Gniste	1945—1946
Kapten Erik Johnsson	1946—1947
Major Ruth Gustafsson	1947—1949
Löjtnant Inga Brandt	1947—1949
Kapten Alg. Ahlsbäck	1949—1949
Kapten Martin Högberg	1949—1949
Major Kurt Larsson	1949—1951
Löjtnant M. Tydrén	1949—1951
Kapten och fru Gerhartz	1951—1952
Kapten Gotty Nilsson	1951—1952
Löjtnant Britta Bergström	1951—1952
Löjtnant Inga-Lill Sääv	1952—

Svenska Frälsningsarmén.

Kapten Karl Gustafsson	1922—1924
„ Ebba Svensson	1924—1925
„ Rut Olsson	1924—1925
„ H. Holmkvist	1925—1926
„ Tyra Hansson	1926—1927
„ Karin Andersson	1926—1927
„ Otto Holmstedt	1927—1928
„ David Lilja	1927—1928
Löjtnant Sture Karlsson	1928—1928
Kapten Julia Karlsson	1928—1930
„ Maja Johansson	1928—1929
„ Margit Bergström	1929—1930
„ E. Strand	1930—1931
„ Hj. Torén	1930—1931
„ Eva Nygren	1931—1933
„ A. Lundkvist, M. Gustafsson	1931—1933
„ Gustav Friberg	1933—1935
Löjtnant O. Bäckman	1933—1936
Kapten Erik Schiller	1936—1940
„ S. Nyberg, A. Thyrell	1936—1940
„ Frida Björklund	1940—1942
„ E. Ring, Rut Wedin	1940—1942
„ Karin Wennblom	1942—1944
„ Ebba Olsson	1942—1944

Löjtnant Gösta Jonsson	1944—1945
„ Arne Gustafsson	1944—1945
„ Stig Thollin	1944—1945
Löjtnant K. Petersén	1945—1946
Kapten Alva Andersson	1946—1947
„ Karin Larsson	1946—1947
Löjtnant B. Ohlin	1948—1949
Löjtnant Westerlund	1950—
Stabskapten L. Wallin	1951—1952
Löjtnant Karin Larsson	1952—

Svenska kyrkan.

Kyrkoherde Paul Silén	1932—1937
Kyrkoherde E. O. W. Boij, Säbrå	1934—
Biskop Torsten Bohlin	1935—död 1950
Pastor K. Kristoffersson	1935—
„ Gustaf Risberg	1935—
„ Ivan Forsberg	1935—
„ Conny Edlund	1935—
Domk.-syssloman S. Edström	1935—1941
Sjömansdiakon Claréus	1936—1941
Teol. kand. Ingrid Persson	1939—1946
Pastor D. Wiberg	1939—1940
Kyrkoherde E. Larsson, Stigsjö	1940—1947
Domprost G. Hultgren	1940—1948
Pastor A. Lindström	1940—1940
„ Wigren, sjömanspräst	1940—1941
Dövstumkonsulent Svennas	1941—1944
Pastor Sundelin, sjömanspräst	1943—1943
Sjömanspastor G. Åkerstedt	1942—
Ungdomssekreterare Margareta Sundin	1946—1946
Pastor Lennart Söderström	1947—1948
„ L. Kjällkvist	1947—1948
„ O. Brolinsson	1948—
Domprost David Lindqvist	1948—
Pastor Gösta Sahlén	1948—1950
Teol. d:r Nic. Månsson, Häggdånger	1948—
Pastor B. Nyberg, Säbrå	1948—
Pastor P. A. Dahlin	1950—

Kyrkoherde Erik Janulf, Stigsjö 1951—
Biskop G. Hultgren 1951—
Kontraktprost P. Silén 1951—
Kyrkoadj. I. Arbman 1951—

K. F. U. M.

Sekreterare B. Sjöström 1946—
Kyrkoherde Eberhard 1948—1949

Ämnen och föreläsare vid Predikantförbundets möten

1940

Kyrkoherde A. Larsson: Henrik Schartau. Pastor E. Leuf: C. O. Rosenius. Pastor E. Haglund: Självården i fält. Kyrkoherde A. Larsson: En studieresa i Finland sommaren 1940.

1941

Biskop T. Bohlin: Tro och bildning. Pastor B. Sörenson: Förkunnare och självårdare. Pastor A. Samuelsson: Överste K. A. Broody. Komminister C. Edlund: I tjänst som fältpastor. Pastor G. Risberg: Söndagen — dess tillkomst och söndagsuppfattningen under tiderna. Kyrkoherde Boij: Tankar inför självården. Domprost G. Hultgren: Några synpunkter på evangeliebokens reformering. Pastor A. Maathz: En orientering i nykterhetsnämndernas praktiska uppgifter. Samtal över: Folklekar och folkvisedanser.

1942

Diakon Wigren: Arbetet bland epileptiker. Biskop Torsten Bohlin: Lidandets gåta i trons ljus. Pastor Nylander: Såsom missionär i Afrika. Missionär L. Svensson: Kongo i krigstid. Biskop Torsten Bohlin: Biskop Landgren och den kristna gemenskapen.

1943

Rektor J. Wallinder: Skolan i dag. Domprost G. Hultgren: Förmaningarna och pareneserna i Pauli brev. Pastor G. Risberg: Gamla testamentets bestående värde. Pastor Mellgren: 350-årsminnet av Uppsala möte. Pastor A. Maathz: Nykterhetstillståndet i vår stad. Domprost G. Hultgren: Prästmannen Peter Lorenz Sellergren. Pastor C. Edlund och diakon Åkerblom: Barnavårdsnämndens arbete. Kyrkoherde J. Isacson: Minnen och intryck från Estland i krigstid.

1944

Pastor K. Kristoffersson: Vi och våra medarbetare. Pastor E. Haglund: Anglikanskt påbrå i metodismen. Pastor Fr. Almstad: Predikantsynder. Biskop Torsten Bohlin: Några lidandets hjältar. Teol. kand. K. G. Isaksson: Kritiska perioder i människans liv. Pastor I. Forsberg: Biskop Frans Michael Franzén såsom förkunnare. Pastor R. Bränn: Vi och vår förkunnelse.

1945

Pastor J. L. Lindberg: Frågan om syndamedvetandet. Pastor O. Rönngård: Faror i förkunnargärningen. Pastor Edström: Att tala till hedningar. Pastor G. Åkerstedt: Sjömansprästens arbete och sjömansmissionens stora uppgift. Biskop Torsten Bohlin: Kristen mångfald och enhet. Pastor G. Risberg: Fromhetsriktningar i nutida svenskt kyrkoliv. Major E. Jonsson: Aderton år som frälsningsofficer. Missionär J. Södergren: Missionsarbetet i Belgiska och Franska Kongo.

1946

Pastor K. Wipp: Kyrkliga och andra förhållanden i gårdagens och dagens Estland. Kapten C. Petersén: Erfarenheter i evangelii tjänst. Domprost G. Hultgren: Den gamle Augustinus. Biskop Torsten Bohlin: Ministerdottern Margareta Palmstjärna de Seynes, ett gripande mänskligt dokument. Pastor J. L. Lindberg: Två sommarmånader i Finland. Pastor I. Forsberg: Biskop Fransén och hans förhållande till de andliga rörelserna i Härnösands stift.

1947

Domprost G. Hultgren: Glimtar från samförstånds konferensen på Stora Sköndal. Biskop Torsten Bohlin: Vad vill man sätta i stället för kristendomen? Pastor K. Kristoffersson: Varför diakoni? Pastor O. Rönngård: Textutredning över Matt. 6: 5—8. Domprost G. Hultgren: Förhållandet mellan lagen och evangelium. Pastor Söderström: Vagar till ungdomsarbets förnyelse. Brigadör Hartelius: Varen brinnande i anden.

1948

Pastor L. Kjällkvist: D. K. S. N. olika arbetsformer. Pastor C. Edlund: Såningsmannen — exegetisk-homiletisk studie.

Pastor G. Risberg: Psykologisk studie: "Hur en människa blir vad hon blir." Pastor O. Rönngård: Från min trettioåriga predikoverksamhet. Major Ruth Gustafsson: Mina upplevelser som officer i Frälsningsarmén. Teol. kand. K. G. Isaksson: En resa i Tyskland år 1948. Pastor A. G. Skalin: Skogskojemissionen i Västerbotten. Domprost D. Lindqvist: Den kristnes kors. Pastor Eberhard: Tysklands ungdom.

1949

Biskop Torsten Bohlin: Kyrkan och arbetarrörelsen. Pastor G. Ahlerup: Väckelsen och själavården. Biskop Torsten Bohlin: Demokratins andliga grundvalar och kyrkans budskap. Pastor K. Kristoffersson: Trötthet och vila. D:r N. Månsson: Pietismens andliga sång. Pastor Gösta Sahlén: Grabb på glid. Recension. Biskop Torsten Bohlin: Intryck från Caux.

1950

Biskop Torsten Bohlin: Peter Moens dagbok. D:r G. Kvissberg: Andens Ledning. Pastor T. Tode: Försoningen. Pastor Bengt Carlsson: Roparerörelsen. Teol. kand. K. G. Isaksson: Glimtar från min vistelse i Amerika. Komminister D. Nyberg: Urkristna minnesmärken i Rom. Pastor J. Alfr. Maathz: De stora väckelserörelserna. Pastor G. Ahlerup: Kontakt med engelsk frikyrklighet.

1951

Teol. kand. K. G. Isaksson: Moody Institutet of science i Los Angeles. Distriktf. Hj. Löfgren: Förkunnaren och förkunnelsen. Biskop G. Hultgren: Det andliga livet på Gotland under 1800-talet. Domprost D. Lindqvist: Kyrka och samhälle i England. Kontraktprost P. Silén: Bönhuset och kyrkan. Pastor I. Arbman: En bok om bibeln.

1952

Missionär Hannerz: Den kristna kyrkan i ett nytt läge. (Kina). Biskop G. Hultgren: Inre mission. Pastor O. Brolinsson och pastor G. Ahlerup: Evangelisation i nya former. Direktör R. Edvall: Inför Lundakonferensen.

Kapitel rubriker

En blick tillbaka	3
Härnösands Predikantförbund bildas	4
Nya vindar börja blåsa	6
Samfund vid sidan om	6
Broderkärleken i vågskålen	8
Några av de första medlemmarna	9
Skuggor och dagar	11
Tempelbyggare	13
Ekonomi och verksamhet	15
"Sången ädla känslor föder"	16
Ekumenik i ord och gärning	16
En väckelsekampanj i alliansens tecken	18
Löftesrikare tider	20
Samfundens grunder granskas	22
På Mellanholmen	23
Till Vårholma	24
En ny sångsamling	25
Andligt och socialt — broderlig uppskattning	26
Nya mötesformer	28
Hemkallade	29
Ett jubileum	29
Ett nytt decennium	31
Utan kaffe och hemlösa	33
Litet gnissel	34
Pappersbristen	35
Fortsatt arbete — bättre affischtavlor?	36
I Brännaborg	38
Högtidsdagar av olika karaktär	39
Slutord	43
Ekonomisk tablå	45
Medlemsförteckning	46
Föreläsare. Ämnen för föredrag	51

